

Svar på skriftligt spörsmål SSS 348/2016 rd

Svar på skriftligt spörsmål om skyldigheten i Istanbulkonventionen att kriminalisera tvångsäktenskap

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 348/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Maria Guzenina /sd m.fl.:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att verkställa kriminaliseringen av tvångsäktenskap som förutsätts i Istanbulkonventionen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Att tvinga någon att ingå äktenskap i Finland är straffbart redan i dag, och regleringen uppfyller även de krav i Istanbulkonventionen om detta.

Enligt artikel 37 i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) ska parterna vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som består i att tvinga en vuxen person eller ett barn att ingå äktenskap är straffbelagda.

Konventionen har verkställts i Finland genom regeringens proposition 155/2014 rd. Ur propositionens motiveringar (s. 53–54) samt Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande 15/2014 rd (s. 8) framgår att försättande av en person i tvångsäktenskap kan uppfylla rekvisitetet för människohandel avsett i 25 kap. 3 § i strafflagen, grov människohandel avsett i 3 a § eller olaga tvång avsett i 8 §. Tvingande av någon till äktenskap nämns dessutom uttryckligen i 1 kap. 11 § 2 mom. 8 punkten i strafflagen.

För människohandel döms bland annat en person som genom att utnyttja någon annans beroende ställning eller skyddslösa läge eller genom att utöva påtryckning eller makt över någon eller överlåter, transporterar, tar emot eller inhyser någon i syfte att göra honom eller henne till föremål för förhållanden som kränker människovärdet. Enligt förarbetena betraktas bland annat tvångsäktenskap vara försättande av en person i förhållanden som kränker människovärdet. Om offret är yngre än 18 år, blir en person dömd för människohandel, även om det inte i handlingen har använts sådana medel som avses i 25 kap. 3 § 1 mom. 1–4 punkterna i strafflagen, till exempel påtryckning. Tillämpning av bestämmelsen förutsätter inte att tvånget ska lyckas, redan transport med avsikt att försätta en person i förhållanden som kränker människovärdet är straffbart. Även försök till människohandel och likaså medhjälp till människohandelsbrott är straffbart. Människohandel kan betraktas grov till exempel då brottets offer är ett barn som är yngre än 18 år och brottet också som en helhet bedömt är grovt.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 348/2016 rd

Om handlingen inte uppfyller rekvisitet för människohandel tillämpas straffreglerna som gäller tvång. Den som orättmätigt med våld eller hot tvingar någon att göra, tåla eller underlåta något ska dömas för olaga tvång. Kriminaliseringen av tvång är en allmän bestämmelse som syftar till att skydda en enskilds verksamhetsfrihet. Bestämmelsen täcker alltså också tvingande till äktenskap.

I vissa länder har man beslutat att stifta en specialbestämmelse om tvingande till äktenskap eftersom de allmänna bestämmelserna inte är lika omfattande som i Finland. Enligt justitieministeriet har till exempel England och Wales inga allmänna straffbestämmelser om tvång, i Sverige omfattar den allmänna bestämmelsen om tvång inte något hotande annat än genom en brottslig handling.

Människohandelsbrotten faller under allmänt åtal, och åklagaren kan väcka åtal för tvång bland annat på grund av ett synnerligen viktigt allmänt intresse. Lagstiftningen förutsätter inte att offret gör en brottsanmälan om tvingande till äktenskap. Det låga antalet tvångsäktenskapsfall i brottsprocessen beror antagligen på att behandlingen av fallen i brottsprocessen förutsätter i praktiken att offren blir tvungna avge yttranden om närstående personer samt att vittna mot dem. Denna omständighet kan inte påverkas genom att ändra strafflagstiftningen. Däremot har barnskyddets åtgärder och tillgången till skyddshemsservice en viktig ställning.

Ett bättre verkställande av straffansvaret förutsätter också att man fäster uppmärksamhet vid fenomenet och att tvingande till äktenskap erkänns som ett samhällsproblem. Utbildning av myndigheterna och samarbete med både invandrarna och effektiva integrationsåtgärder är viktiga.

Helsingfors 1.7.2016

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström